

Marit Julien: *Nominal Phrases from a Scandinavian Perspective*.

(Linguistik Aktuell/Linguistics Today 87) Amsterdam: John Benjamins 2005. 348 s.

Juliens bog opstiller en ny generativ model for nominalfraser med særlig anvendelse på de skandinaviske sprog. Bogen består af otte kapitler, en indholdsfortegnelse, et forord, en liste over forkortelser, en introduktion, en bibliografi og et indeks, fordelt på ialt 363 sider. De første seks kapitler omhandler forskellige aspekter af nominalfrasernes indre struktur, herunder deres grundlæggende struktur i ubestemt form (kapitel 1), bestemte artikler, dobbelt bestemthed, attributive adjektivfraser og kongruens (kapitel 2), relativsætninger (kapitel 3), påpegende artikler og stærke kvantorer (kapitel 4), samt possessive nominalfraser (kapitel 5 og 6). I kapitel 7 sættes disse i forhold til nominalfrasernes syntaktiske funktion, særligt forskellen mellem argumenter og prædikater og i bogens sidste kapitel illustrerer Julien modellens anvendelse uden for de skandinaviske sprog. De første syv kapitler omhandler fortrinsvist de skandinaviske sprog dansk, færøsk, islandsk, norsk (nynorsk og bokmål) og svensk. Ud over de standardiserede nationale varianter af disse omtales også dagligdagssprog og 14 dialekter.

1. Beskrivelse af Juliens model

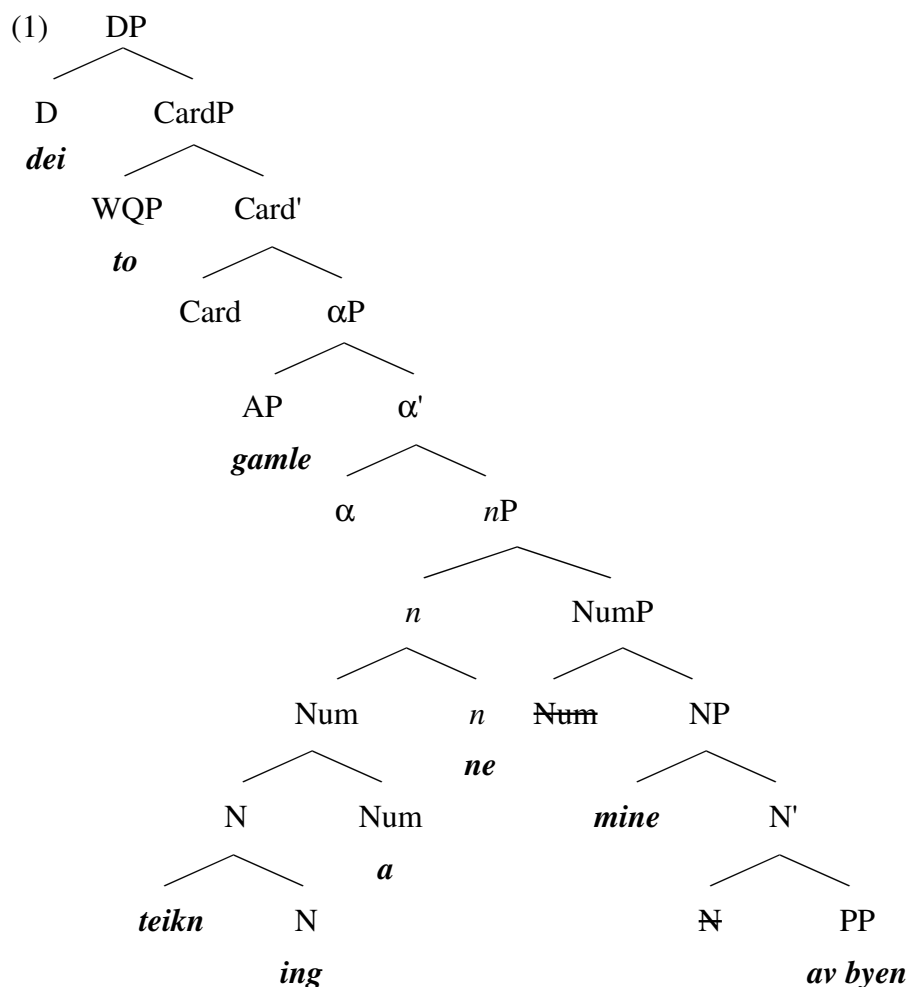
Julien antager en universal underliggende struktur for nominalfraser der er bygget op af diverse leksikalske og funktionelle elementer (X^0 "hoveder") efter et generativt skema med komplementer (søstre til hoveder) til højre og specifikatorer (søstre til X') til venstre. Nogle hoveder er obligatorisk tilstede i enhver nominalfrase (N, Num, n , og D), andre er kun tilstede hvis der så at sige er brug for dem, enten fordi de selv har lydligt og/eller morfosyntaktisk indhold (Dem, Q, Poss) eller fordi de fungerer som vært for en anden frase via deres specifikatorposition. Således er α vært for adjektivfraser (AP), Card er vært for svage kvantorer (WQP) og Rel er vært for den operator der forbinder en relativsætning med det nominal den lægger sig til (Op). Når

disse valgfrie elementer er tilstede har de en fast plads i strukturen, således er Poss, Card, og α placeret under D (i nævnte rækkefølge), mens Dem ligger over D, og Q over Dem. Dette er delvist vist i (1) nedenfor.

Udfra denne universelle underliggende struktur analyserer Julien forskellige typer af nominalfraser. Overfladeforskelle mellem disse opstår i Juliens model på tre måder: dels i kraft af hvorvidt et bestemt element er tilstede i den underliggende struktur (jvf. de valgfrie elementer nævnt ovenfor), dels hvorvidt et element flytter sig eller forbliver i sin basisposition, dels hvorvidt et element er underlagt et krav om lydligt udtryk. Hvilke elementer der er tilstede er frit (jvf. det minimalistiske begreb "numeration"), mens flytninger er betinget af træk ("features"), der enten tjekker hinanden på afstand (vha. Agree) eller på nært hold (vha. Move). Desuden antager Julien med udgangspunkt i Longobardi (2001) et særligt krav for skandinaviske nominalfraser, nemlig at DPer der ikke deltager i en kvantificerende struktur eller på anden måde får deres betydning fastlagt i forhold til et andet element i sætningen, skal identificeres af lydligt materiale i enten selve D eller i Ds specifikatorplads (Spec-DP). Dette krav er iflg. Julien drivkraften bag flytninger af diverse fraser til Spec-DP og, i tilfælde hvor sådanne flytninger ikke er mulige, motivation for indsættelsen af en artikel i D.

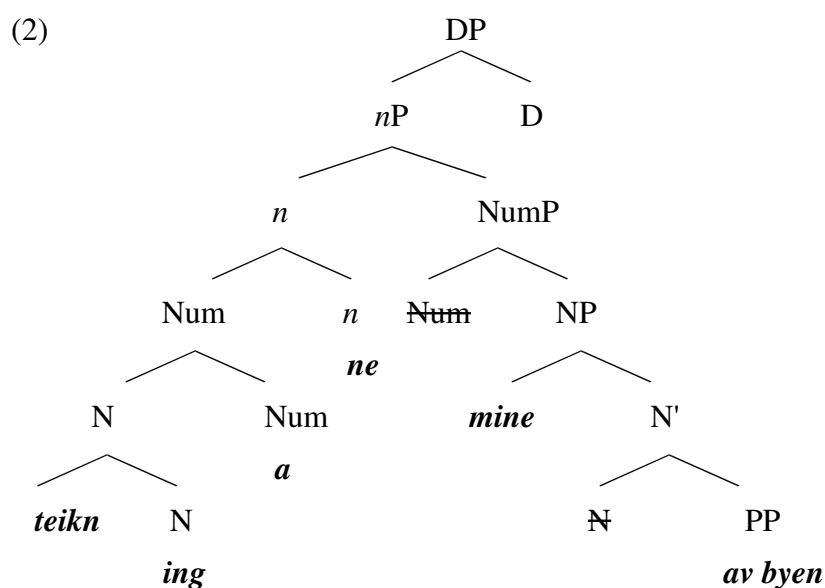
1.1 Den basale analyse

Juliens generelle analyse er illustreret med et norsk eksempel i (1) (= Juliens (1.18) s. 11) nedenfor. N, P, A og D er velkendte, mens de øvrige elementer er mere eller mindre specifikke til Juliens model. Hvis vi starter nedefra, støder vi på Num lige over NP. Julien antager at numerus er repræsenteret ved sit eget syntatiske element (Num) og ikke blot et træk ved andre elementer i nominalfrasen. Over Num finder vi *n*, som er et af de vigtigste elementer i Juliens model, fordi det er forbundet med bestemthedsmarkering: i samtlige skandinaviske sprog, med undtagelse af dansk (rigsdansk og vestjysk), er det *n* der realiserer den efterstillede bestemte artikel (-ne):

Den nedre del af træet viser hvordan N er bygget op af en rod (*teikn*) og en nominalisator (*ing*). N flytter til Num og sammen flytter de til *n*. Disse flytninger er obligatoriske fordi N, Num og *n* deler træk der dels kommer til udtryk morfologisk (den efterstillede artikel i *n* udviser pluralis form fordi Num er pluralis), dels syntaktisk i form af X^0 -flytning. Hvis der ikke havde været noget adjektiv eller talord i frasen, ville *nP* flytte til Spec-DP for at identificere D, som vist i (2) nedenfor. Resultatet er *teikningane mine av byen*. Men i (1) blokerer AP og WQP for denne flytning fordi de er tættere på D end *nP* er. På den anden side er hverken AP eller WQP istand til at identificere D ved flytning til Spec-CP. For APs vedkommende fordi den ikke bærer på et nominalt kategoritræk (s. 29) og for WQPs vedkommende fordi den ikke udtrykker bestemthed (s. 30). I en sådan situation identificeres D vha. en bestemt artikel i selve D, her *dei*. Resultatet er dobbelt bestemthed: ***dei to gamle***

teikningane mine av byen.

Denne analyse passer på (standard) svensk og norsk. Islandsk bruker ikke den foranstillede artikel i eksempler svarende til (1) og Julien antager derfor at D identificeres på anden vis på islandsk, muligvis i kraft af morfologisk kasus. Dansk udviser heller ikke dobbelt bestemthed, men afviger fra islandsk i kun at have den foranstillede artikel i eksempler svarende til (1). Julien foreslår at dette skyldes at på dansk er den efterstillede artikel altid udtrykt af D, aldrig af *n*. (Dette er meget lig Delsing's (1993) analyse, selvom Julien ikke refererer direkte dertil.) I nominalfraser uden adjektiver eller talord flytter *nP* til Spec-DP for at identificere D. Den efterstillede artikel sidder i D og kan derfor hæftes på nominalet indeholdt i *nP*, med samme resultat som i det norske eksempel i (2). Vi kan derfor ikke se forskel på sprogene i disse simple fraser, selvom de faktisk er afledt på forskellig vis. Men når flytning af *nP* til Spec-DP er blokeret (af et adjektiv og/eller talord) kommer forskellen frem: *nP* kan ikke flytte og D må identificeres på anden vis. På norsk, svensk og dansk sker det ved indsættelse af en bestemt artikel i D. På norsk og svensk får vi desuden den efterstillede bestemte artikel, fordi denne hører til i *n*. På dansk får vi ingen efterstillet artikel da denne kun kommer til udtryk i D og kun hvis den har en

nP-vært i Spec-DP. På islandsk får vi kun den efterstillede artikel, udtrykt i *n*, og kasus identificerer D.

Ud fra ovenstående beskrivelse kan man få det indtryk at dobbelt- versus enkeltmarkeret bestemthed er et rent morfosyntaktisk foretagende, men faktisk foreslår Julien (s. 35-44) at D og *n* indgår i et semantisk samarbejde for at udtrykke bestemthed. På baggrund af tidligere analyser antager Julien at bestemthed kan opdeles i to semantiske bestanddele, nemlig inklusivitet og specifikhed. På et sprog som engelsk kommer de begge typisk til udtryk i samme morfem, nemlig den bestemte artikel *the*. Det særlige ved Juliens analyse af skandinaviske nominalfraser er at hun foreslår at de to er adskilt i den syntaktiske struktur og udtrykkes ved separate morfemer: inklusivitet hører hjemme i D og kommer til udtryk i den foranstillede artikel, mens specifikhed hører hjemme i *n* og kommer til udtryk i den efterstillede artikel. Julien giver belæg herfor fra norsk ud fra brugen af foranstillet og efterstillet artikel i nominalfraser med superlative APer, generisk over for ikke-generisk fortolkning og konkret over for abstrakt betydning.

1.2 Relativsætninger

Denne opdeling af bestemthed —semantisk og morfosyntaktisk— spiller også en vigtig rolle i Juliens analyse af relativsætninger og deres indflydelse på bestemthedsmarkering. Ud fra Juliens basale syntaktiske model ville man forvente at relativsætninger ikke har nogen effekt på bestemthedsmarkering, da relativsætninger, modsat adjektiver og talord, ikke befinder sig i en strukturel position hvorfra de kan blokere flytning af *nP* til Spec-DP (jvf. (1) ovenfor). Mens ikke-restriktive relativsætninger opfører sig som forventet mht. bestemthedsmarkering, har restriktive relativsætninger en overraskende indvirkning på brugen af foran- og efterstillede bestemte artikler: tilstedeværelsen af en restriktiv relativsætning kan i sig selv muliggøre brugen af foranstillet artikel, og når det er tilfældet kan den efterstillede

artikel udelades på norsk og især svensk. Disse iagttagelser er ikke nye, men Juliens diskussion heraf er så vidt jeg ved den mest omfattende og detaljerede til dato. Hendes analyse af samspillet mellem relativsætninger og bestemthedsmarkering er for kompleks til at kunne udredes her, men det er en styrke ved analysen og et plus ved bogen at disse vanskelige, men interessante forhold behandles så grundigt og sættes i forhold til uafhængige forskelle sprogene imellem. På den anden side må det også siges at der er forhold ved analysen der virker mindre overbevisende. F.eks. tilskrives den afgørende forskel mellem restriktive og ikke-restriktive relativsætninger en forskel i "størrelsen" på den nominale enhed relativsætningen lægger sig til (DP for ikke-restriktive relativsætninger og *nP* for restriktive relativsætninger) uden at der gives yderligere belæg for denne størrelsesforskel. Ligeledes er Juliens forklaring på brugen af foranstillet og efterstillet bestemt artikel i nominalfraser med restriktive relativsætninger i sidste ende ret skuffende. Hvis jeg har forstået analysen ret, så afhænger brugen af foranstillet eller efterstillet artikel af om *nP* flytter fra Spec-CP til Spec-DP eller ej (s. 96). Hvis det er tilfældet er det oplagt at spørge om betingelserne for *nPs* flytning fra Spec-CP til Spec-DP. Juliens noget vage svar er at "it appears that whether the *nP* ... surfaces in Spec-DP or in Spec-CP depends on some minor parameter whose nature is still not known" (s. 97).

1.3 Possessiver

Kapitel 5 og 6 omhandler possessive nominalfraser, dvs. "nominal phrases [in which] we find an element A, which might be called a possessor, and an element B, which might be called the possessee, and [in which] the syntax ... relates A to B ... [in] a possessor relation" (s. 138). Det kan virke ret voldsomt at en trediedel af bogen (112 ud af 323 sider) beskæftiger sig med possessiver, men Julien viser med al tydelighed at dette er motiveret af den store variation i hvordan possessive forhold udtrykkes både i de enkelte skandinaviske sprog og på tværs af sprogene, herunder om A står før eller efter B, om A udtrykkes ved et eller flere elementer, og om disse A elementer er

bundne eller fritstående morfemer. Denne variation i udtrykket er betinget af en række faktorer, herunder formmæssige (f.eks. pronominel vs. ikke-pronominel possessor), semantiske ("alienable" vs. "inalienable" possessiv relation), og pragmatiske (fokus). I tråd med bogens universelle tilgang til nominalfrasens opbygning foreslår Julien at "possessoren" (= det primære A-element) altid er basisgenereret i Spec-NP (som vist i (1) og (2) ovenfor). Hvis A ikke flytter sig, ender A med at stå efter B, da N altid flytter til Num og sammen med Num videre til *n*, jvf. (1) og (2) ovenfor. Men A kan iflg. Julien flytte til Spec-DP og i så tilfælde ender A med at stå foran B. Hvis A ikke flytter sig har den ingen indflydelse på de højere lag af nominalfrasen (dem der ligger over *nP*), men hvis A flytter til Spec-DP foregår det via Spec-*nP* og Spec-PossP og dette har synlige resultater. I Spec-DP kan A identificere D og derfor får vi (typisk) ingen foranstillet bestemt artikel. Mellemlandingen i Spec-*nP* kan resultere i efterstillet bestemt artikel, og tilstedeværelsen af PossP i det bundne morfem *-s* (på dansk, norsk og svensk) eller *-sar* (på færøsk). Det tiltalende ved Juliens analyse af possessiver er således at den bygger direkte på den grundliggende analyse og viser hvordan de to kan integreres. Særlig interessant er Juliens sammenkædning af bestemthed og trækket POSS som alle A-elementer bærer på. Julien foreslår at POSS er en slags bestemthed ("POSS is in reality a DEFINITE feature", s. 146) og det er denne forbindelse der lader A-elementer indvirke på hvordan *n* udtrykkes, nærmere bestemt brugen af efterstillet bestemt artikel i possessiver.

1.4 Nominalfrasens indre og ydre syntaks

Juliens overordnede pointe i kapitel 7 er at der ikke er nogen systematisk sammenhæng mellem en nominalfrases størrelse og indre opbygning og dens funktion i sætningen. Mere specifikt argumenterer Julien, imod bl.a. Delsing (1993), at nominalfraser der fungerer som argumenter ikke har en anderledes eller mere omfattende syntaktisk struktur end nominalfraser der fungerer som prædikater. Istedet

foreslår Julien at den afgørende forskel er semantisk: nominale prædikater har en intensionel semantik, mens nominale argumenter kan fortolkes intensionelt eller ekstensionelt. Dette kapitel er baseret udelukkende på norske data og byder på en fin diskussion af såkaldte "Bare Singular Nouns" (primært baseret på Borthen (2003)) og en grundig gennemgang af forskellige tests for prædikativ brug af nominaler (baseret på en kritisk gennemgang af eksisterende litteratur). Kapitlets eneste svaghed er at de centrale semantiske begreber (intensionel overfor ekstensionel fortolkning) ikke er specielt godt defineret. Disse begreber har en meget præcis betydning og definition indenfor formel semantik, men Julien gør ikke direkte brug af disse.

1.5 Modellens anvendelighed for ikke-skandinaviske sprog

I bogens sidste kapitel skitserer Julien hvordan modellen kan anvendes på sprog uden for den skandinaviske gruppe. Hun inddrager data fra omkring 20 sprog med særligt henblik på at vise hvilke aspekter af nominalfrasens strukturer der varierer fra sprog til sprog og hvilke der er mere eller mindre konstante. Det er selvfølgelig begrænset hvad der kan siges om de enkelte sprog på så lidt plads og med så få eksempler og disse skitser fungerer da også mere som appetitvækkere end egentlige analyser.

2. Evaluering

2.1 Generel evaluering

Juliens bog er imponerende i kraft af sin empiriske vidde og høje teoretiske ambitionsniveau. Samtidig er der et naturligt modsætningsforhold mellem de to: det er ikke let at passe data fra forskellige sprog og nominalfraser ind i en og samme model. Indimellem fører dette til en udvanding af modellen. F.eks. spiller kravet om at DP skal identificeres af lydligt materiale i enten D eller Spec-DP en vigtig rolle i Juliens analyse og da det først introduceres i kapitel 1 er det klart og entydigt formuleret. Men undervejs i bogen modificeres det gang på gang for at redegøre for

det ene eller det andet tilsyneladende afvigende fænomen (s. 29, 112, 132, 136, 244) og tilsidst står vi tilbage med så vagt et begreb om D-identifikation at man som læser begynder at tvivle på om det er rigtigt at tilegne dette krav så afgørende en rolle i analysen.

Udover empirisk vidde og teoretisk ambition udmærker Juliens analyser sig ved at knytte diverse morfologiske og morfosyntaktiske forhold til betydningsforhold. En sådan sammenknytning har stort forklaringspotentiale og dette kommer især til udfoldelse i Juliens hypotese om at D og *n* samarbejder om at udtrykke bestemthed via komponenterne inklusivitet og specifikhed. Som beskrevet overfor bruger Julien denne opdeling til at forklare hvornår norsk og svensk har dobbelt bestemthed og hvornår den foranstillede bestemte artikel står alene. Hvis jeg forstår Julien ret så er brugen af efterstillet artikel kun betydningsadskillende når syntaksen tillader et valg, hvilket er tilfældet i visse, men ikke alle, nominalfraser i norsk, svensk og i mindre grad færøsk, men aldrig i dansk eller islandsk. En sådan syntaktisk-betinget semantisk forskel virker problematisk, ikke mindst i en deterministisk teori som Chomsky's Minimalisme.

2.2 Sammenligning med Delsing (1993)

For at sætte Juliens bog i perspektiv kan det være nyttigt at sammenligne den med tidligere værker med tilsvarende emne og omfang, særligt Delsing (1993). Delsing's afhandling er godt 100 sider kortere og der er da også emner som Julien tager op der ikke er med hos Delsing eller kun er behandlet ganske kort, herunder relativsætninger, adjektivfrasernes indre struktur, morfologisk-betingede "huller" i brugen af den efterstillede artikel, og pseudopossessiver. Omvendt er der, trods de ekstra 100 sider, også emner som Delsing's afhandling gennemgår meget nøje og som Julien udelader (partitiver som *to af drengene* og pseudopartitiver som *en flok drenge*) eller kun behandler kortfattet ("countability"). Mens begge værker omhandler samtlige skandinaviske sprog, indtager svensk en særstilling hos Delsing, mens norsk er mest

udførligt behandlet hos Julien. På denne måde supplerer de to hinanden meget fint empirisk.

Teoretisk er Delsings analyse dybt forankret i Government and Binding teorien, hvorimod Juliens model er mere løseligt baseret på det Minimalistiske Program (s. xiiv) og Distributed Morphology (s. 46). Dette er ikke blot en forskel mellem to teorier, bestemt af hvornår de to værker er skrevet, men også en forskel på hvordan teorien anvendes og hvor eksplicit de specifikke analyser af (skandinaviske) nominalfraser relateres til generelle teoretiske begreber, definitioner og termer. Således har Delsing et 13 sider langt afsnit i første kapitel der gennemgår GB-teorien og de vigtigste begreber og definitioner. Til sammenligning er der blot et enkelt 10-liners afsnit i Juliens introduktion hvoraf det fremgår at hendes model er baseret på det Minimalistiske Program. Begge forfattere tilføjer mere specifikke teoretiske antagelser og begreber hen ad vejen, men overordnet set er Delsing langt mere omhyggelig med at definere sine antagelser og termer end Julien er. Dette kan til dels ses som en generel forskel mellem GB, som er en teori, og Minimalismen, som er et program. Dog ville det styrke Juliens bog hvis a) modellen var bedre forankret i den Minimalistiske litteratur og b) analyserne var mere detaljerede og formelt gennemført (en vigtig undtagelse er Juliens analyse af adjektivernes kongruens og til dels også analysen af possessive nominalfraser). F.eks. ville det være på sin plads at medtage nogle fuldt specificerede træk-strukturer for de vigtigste elementer i nominalfrasen såsom N, Num, *n*, α og bestemt og ubestemt D. Der appelleres hele tiden til de træk de forskellige elementer har og hvordan de interagerer med hinanden (vha. Agree and Move), men det er af og til svært for læseren at finde ud af —og holde styr på— hvilke elementer der indeholder hvilke træk. En anden grund til at holde god "trækhygiene" er at det tjener til at teste analysernes overordnede og indbyrdes konsistens.

2.3 Specifikke kritikpunkter og mindre mangler

Selvom den overordnede analyse er klar og klart fremstillet, står man som læser ved bogens slutning tilbage med en række uafklarede spørgsmål og uindfrie forventninger:

i) Er specifikhed og inklusivitet også fordelt på n og D på dansk? Hvis ja, betyder det at danske nominalfraser aldrig er specifikke (eller aldrig udtrykker specifikhed), siden n aldrig udtrykkes på dansk? Man kunne stille tilsvarende spørgsmål om inklusivitet på islandsk.

ii) Iflg. Juliens analyse er n aldrig udtrykt i ubestemte nominalfraser. Betyder det at der ikke findes specifikke ubestemte nominalfraser i skandinavisk? (Det ville være ret kontroversielt.)

iii) Noget af det mest værdifulde ved Juliens bog er den grundige og omfattende gennemgang af data og eksempler fra forskellige skandinaviske dialekter, i mange tilfælde data der indtil nu kun har været tilgængelig i skandinaviske tekster. Dog er det svært for den almindelige læser at holde styr på de forskellige dialekter og danne sig et overordnet billede af deres geografiske tilhørsforhold. Et dialektkort hvor samtlige 14 dialekter var angivet, evt. med henvisning til sidetal og anden relevant litteratur, ville derfor være en stor gevinst. Ligeledes ville det være på sin plads at angive sprogfamilie og geografisk tilhørsforhold for de mindre kendte ikke-skandinaviske sprog udenfor der henvises til.

Alt i alt er det en fin bog med en god balance mellem data, teori og analyse. Den forbedrer klart forståelsen af skandinaviske nominalfraser og baner vejen for yderligere fremskridt inden for dette forskningsområde.

Litteratur

Borthen, Kaja (2003) *Norwegian Bare Singulars*. Doctoral dissertation, NTNU.

Delsing, Lars-Olof (1993) *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages. A Comparative Study*. Doctoral dissertation, University of Lund.

Longobardi, Giuseppe (2001) "How comparative is semantics? A unified parametric theory of bare nouns and proper names." *Natural Language Semantics* 9:335-369.

Line Mikkelsen

Department of Linguistics

1203 Dwinelle Hall

UC, Berkeley

Berkeley, CA 94720-2650

USA

mikkelsen@berkeley.edu

[Mottatt 20. februar 2007]